

CEDAW/C/MKD/CO/3

НАПРЕДНА, НЕУРЕДЕНА ВЕРЗИЈА

3.2.2006 г.

Оригинал: англиски

06-22836 (E)

0622836

Комитетот за елиминација на дискриминацијата на жени

Триесет и четврта седница

16.01.-03.02.2006 г.

Заклучни коментари на Комитетот за елиминација на дискриминацијата на жени

Република Македонија

1. Комитетот го разгледа комбинираниот иницијален, втор и трет периодичен извештај на Поранешната Југословенска Република Македонија (CEDAW/C/MKD/1-3) на своите 713. и 714. седница на 25.1.2006 г. Списокот на проблеми и прашања на Комитетот е содржан во CEDAW/C/MKD/Q/1-3, а одговорите на Поранешната Југословенска Република Македонија во CEDAW/C/MKD/Q/1-3/Add.1.

Вовед

2. Комитетот ѝ препорачува на државата-страна да ја ратификува Конвенцијата без резерви и ѝ изразува благодарност на државата-страна за нејзиниот комбиниран иницијален, втор и трет периодичен извештај, кој што уследи по насоките на Комитетот за изготвување извештаи, иако изразува и жалење за тоа што извештајот не е доставен во предвидениот рок. Исто така, Комитетот изразува пофалби до државата-страна за одговорите на списокот на проблеми и прашања изготвен од страна на работната група на Комитетот пред одржување на седницата, како и за усните презентации и одговори на прашањата поставени усно од страна на Комитетот.

3. Комитетот изразува пофалби за државата и за нејзината делегација од високо ниво, предводена од Министерот за труд и социјална политика, во која беа и претставници на други министерства со одговорности за спроведување мерки во областите кои ги покрива Конвенцијата, како и еден член на Парламентот. Комитетот изрази и благодарност за отворениот и конструктивен дијалог што се одвиваше помеѓу делегацијата и членовите на Комитетот.

4. Комитетот изразува пофалби за државата за ратификувањето на Факултативниот протокол во октомври 2003 г.

Позитивни аспекти

5. Комитетот ѝ честита на државата за воведените измени во Законот за избор на пратеници во Собранието и во Законот за локални избори во 2002-та и 2004-та година последователно, со цел да обезбеди застапеност на двата пола со квота од најмалку 30 проценти на листите на именуваните кандидати за избор во Парламентот, во општинските судови или во Советот на Град Скопје.

6. Комитетот со признание забележува дека државата започна со процес на ревизија на националните закони, како Законот за работни односи, Кривичниот законик и Законот за семејство.

7. Комитетот го поздравува формирањето на одреден број комисији за родова еднаквост на локално ниво, чија цел е вградување на родовите аспекти во локалните политики.

8. Комитетот, исто така, го поздравува постигнатиот напредок во борбата против трговијата со луѓе, како што е основањето на Националната Комисија за борба против

трговија со луѓе и илегална миграција во 2001 г., вклучувањето на трговијата со луѓе како кривично дело во Кривичниот законик во 2002 г., усвојувањето на Законот за заштита на сведоци во 2005г., и елаборирањето на Националната програма за борба против трговија со луѓе и илегална миграција во 2005г., за периодот од 2006 до 2008 година.

Главни области на загриженост и препораки

9. Комитетот изразува загриженост дека легислативата на државата не содржи ниту дефиниција на дискриминацијата на жените во согласност со член 1 од Конвенцијата, ниту начело за еднаквост на мажите и жените, согласно член 2 од Конвенцијата.

10. **Комитетот ја охрабрува државата во својот Устав или во други соодветни закони, како на пример Законот за еднакви можности за мажите и жените, да ја инкорпорира дефиницијата на дискриминација, вклучувајќи директна и индиректна дискриминација во согласност со член 1 од Конвенцијата, како и одредбите за еднакви права на жените и мажите, согласно член 2 (а) од Конвенцијата.**

11. И покрај тоа што со задоволство забележува дека одредбите од Конвенцијата се важечки во судовите на Поранешната Југословенска Република Македонија, Комитетот изразува загриженост поради тоа што ниту еден случај поврзан со родова дискриминација согласно Конвенцијата не е изнесен пред суд.

12. **Комитетот ја повикува државата да ја зајакне обуката на адвокати и судии во врска со Конвенцијата и со процедурите за комуникација и истрага дадени во Факултативниот протокол на Конвенцијата. Исто така, Комитетот бара од државата да ја зголеми свеста кај жените за барање на нивните права преку постоечките институции.**

13. Поздравувајќи ја работата на земјата-членка во врска со усвојувањето на Закон за еднакви можности на мажите и жените и изјавата на делегацијата дека на сеопфатен начин ќе се справи со дискриминацијата на родова основа, Комитетот и натаму е загрижен поради тоа што се чини дека тој закон главно се фокусира на родова дискриминација на полето на вработување и работа.

14. **Комитетот препорачува државата да обезбеди опфатот на Законот за еднакви можности на мажите и жените да пропише сеопфатни решенија за родовата дискриминација на политичко, економско, социјално, културно, граѓанско и други полиња, во согласност со Конвенцијата. Таа ја поттикнува државата неопходно да го усвои и ефективно да го спроведува Законот.**

15. Иако го поздравува формирањето Одделение за унапредување на родова еднаквост при Министерството за труд и социјална политика, како и формирањето одреден број локални комисии за родова еднаквост, Комитетот изразува загриженост дека националната машинерија за напредок на жената може да нема доволна видливост, моќ да донесува одлуки или финансиски и човечки ресурси за ефективно промовирање на напредокот на жената, како и поради фактот што не сите општини имаат формирано комисии за родова еднаквост.

16. **Комитетот бара од државата да ја обезбеди соодветната видливост на националната машинерија за напредок на жената и доволна одлучувачка моќ и финансиски и човечки ресурси за ефективно промовирање на жените и за забрзување на основањето локални комисии за родова еднаквост.**

17. Комитетот изразува загриженост дека привремените специјални мерки ниту се предвидени со закон ниту, пак, се применуваат во државата како политика за забрзување на остварување фактичката еднаквост помеѓу мажите и жените во сите области наведени во Конвенцијата.

18. **Комитетот ја охрабрува државата ефективно да ги спроведува привремените специјални мерки, во согласност со член 4 став 1 од Конвенцијата и со општите препораки на Комитетот бр. 25, со цел да ја забрза реализацијата на фактичката**

еднаквост на жените со мажите во сите сфери. Исто така, препорачува државата да вклучи во Законот за еднакви можности на мажите и жените одредба за привремени специјални мерки, особено во поглед на учеството на жените во процесот на одлучување и во поглед на пристап до економски можности.

19. Во Комитетот постои загриженост во врска со опстојувањето на патријархалните ставови и длабоко вкоренетите стереотипи во однос на одговорностите на жените и мажите во семејството и општеството. Тие стереотипи претставуваат значајна пречка за спроведување на Конвенцијата и се основна причина за нееднаквата положба на жените во одреден број сфери, вклучително и пазарот на труд и политичкиот и јавен живот. Комитетот е, исто така, загрижен и поради фактот што жените и натаму се претставуваат според традиционалните, стереотипни улоги во медиумите.

20. **Комитетот ја повикува државата да спроведе сеопфатни мерки, особено во руралните области, за да доведе до промени на широко распространетите стереотипни улоги на мажите и жените. Таквите мерки треба да вклучат кампањи за подигање на свеста и едукативни кампањи насочени и кон мажите и кон жените, девојките и момчињата, со цел да се елиминираат стереотипите поврзани со традиционалните родови улоги во семејството и општеството, во согласност со членовите 2 (ф) и 5 (а) од Конвенцијата. Комитетот, исто така, ѝ препорачува на државата да ги охрабри медиумите да објавуваат нестереотипни и позитивни слики на жени и да ја промовираат вредноста на родовата еднаквост за целото општество, вклучително и преку дополнителни мерки за сензитивизирање на печатот во поглед на прашања поврзани со родовата еднаквост.**

21. Поздравувајќи ги напорите што ги презема државата во борбата против трговијата со луѓе, Комитетот и натаму е загрижен поради опстојувањето на трговијата со жени и девојчиња и експлоатацијата на проституцијата, како и поради непостоењето на мерки насочени кон рехабилитација на жените-жртви на трговијата со луѓе.

22. **Комитетот бара од државата ефективно да ја спроведува Националната програма за борба против трговија со луѓе и илегална миграција за периодот 2006 – 2008 година. Ја повикува државата да обезбеди целосно спроведување на легислативата за трговија со луѓе, особено преку ефективно гонење и казнување на прекршителите. Исто така, ѝ препорачува на државата да ги засили напорите за спречување на трговијата со луѓе и да обезбеди поддршка за жените-жртви. Комитетот ја повикува државата и да ги преземе сите соодветни мерки за сузбивање на експлоатацијата на проституцијата во земјата.**

23. Поздравувајќи ги преземените законски мерки на борба против насилството над жените, вклучително и амандманите од 2004 на Законот за семејство со кој семејното насилство се дефинира како посебно кривично дело во Кривичниот законик, Комитетот и натаму останува загрижен поради високата застапеност на насилство над жените, вклучително и семејното насилство.

24. **Во согласност со нејзините генерални препораки бр. 19, Комитетот ја повикува државата да му даде приоритет на воведувањето сеопфатни мерки против сите видови насилство над жените, вклучително и семејното насилство, дефинирајќи го таквото насилство како форма на дискриминација и повреда на правата на жените утврдени со Конвенцијата. Комитетот ја повикува државата дополнително да ја елаборира и да ја спроведува легислативата за насилство над жените, со цел да обезбеди ефективно гонење и санкционирање на прекршителите и соодветна заштита и помош за жртвите. Понатаму, Комитетот ја повикува државата да обезбеди засолништа за жените-жртви на насилство. Комитетот препорачува државата да спроведе и мерки за подигање на свеста и едукативни мерки, со кои се подвлекува неприфатливоста на сите видови насилство над жените, како и таквите напори да ги насочи кон службениците кои го спроведуваат законот, судството, здравствените работници, социјалните работници, општинските лидери и пошироката јавност.**

25. И покрај тоа што го поздравува воведувањето 30-процентни квоти за родовите во Законот за избор на пратеници и во Законот за локални избори, Комитетот со загриженост забележува дека тој амандман не ги постигнал саканите резултати, со оглед на тоа што жените и натаму не се доволно застапени во изборните тела. Комитетот е загрижен и поради недоволната застапеност на жените во назначените тела на меѓународно ниво.

26. Комитетот препорачува државата да спроведе кампањи за подигање на свеста кај мажите и жените во врска со важноста на учеството на жената во политичкиот и јавниот живот, како и да создаде оспособувачки, охрабрувачки и мерки на поддршка за таквото учество. Комитетот, исто така, препорачува преземање чекори за постигнување на квотата од 30 проценти утврдена со Законот за избор на пратеници и Законот за локални избори. Комитетот ја поттикнува државата да ги засили напорите за зголемување на застапеноста на жените во телата со избрани и назначени членови и во телата на меѓународно ниво.

27. Комитетот изразува загриженост поради фактот што руралните жени, како и жените припаднички на етничките малцинства, особено ромските и албанските жени, и натаму се во ранлива и маргинализирана позиција, особено во поглед на образованието, здравството, вработувањето и учеството во политичкиот и јавниот живот. Комитетот е особено загрижен поради високиот процент на напуштање на училиштето од страна на ромските девојки и девојките кои живеат во руралните области.

28. Комитетот ја повикува државата да спроведе ефективни мерки за елиминација на дискриминацијата на руралните жени, како и на жените од етничките малцинства, особено на Ромките и Албанките, како и да го зајакне нивното уживање на човекови права преку сите расположиви средства, вклучително и привремените специјални мерки, во согласност со член 4 став 1 од Конвенцијата и со Генералната препорака бр. 25 на Комитетот. Таа ја повикува државата да спроведе мерки со кои ќе се намали процентот на напуштање на училиштето од страна на Ромските девојки и девојките кои живеат во рурални области и да ги реинтегрира во образовниот систем. Комитетот бара од државата во наредниот извештај да достави сеопфатна слика за фактичката ситуација на руралните жени, како и на жените од етничките малцинства, особено на Ромските жени, во областите на образование, здравство, вработување и учество во политичкиот и јавниот живот, како и во врска со напорите на Владата да ја елиминира дискриминацијата против тие жени. Комитетот ја повикува државата во следниот извештај да достави информации за конкретни проекти насочени кон Ромските жени во согласност со програмата Декада на вклучување на Ромите 2005-2015.

29. Комитетот забележува дека жените претставуваат 51 процент од бегалците и барателите на азил во Поранешната Југословенска Република Македонија. Иако го поздравува усвојувањето на Законот за азил и привремена заштита во 2003 г. и фактот што жените-баратели на азил или статус на бегалци имаат можност засебно да поднесат барање, Комитетот е и натаму загрижен поради тоа што во процесот на одобрување статус на азилант/бегалец не е вграден родово сензитивен пристап.

30. Комитетот препорачува државата целосно да интегрира родово сензитивен пристап во целиот процес на одобрување статус на азилант/бегалец, вклучително и во фазата на поднесување барање.

31. Комитетот со загриженост забележува дека, и покрај 20-процентното намалување на стапката на абортуси од 1994 година, абортусот и натаму се користи како метода на контрола на раѓањето. Исто така, Комитетот изразува загриженост и поради ограничената употреба на контрацептивни средства.

32. Комитетот препорачува државата да спроведе програми и политики чија цел е да обезбеди ефективен пристап за жените до контрацептивни средства и здравствени информации и услуги, со што ќе се одбегне потребата жените да

прибегнуваат кон абортус како метода на контрола на раѓањето. Комитетот ја поттикнува државата да спроведе програми на сексуална едукација и едукација за репродуктивно здравје за жени, мажи и адолесценти, со цел да се негува одговорно сексуално однесување и дополнително да се обесхрабри абортусот како метода на контрола на раѓање.

33. Комитетот и натаму е загрижен поради ситуацијата на жените во поглед на вработувањето, нивната стапка на вработеност и нивното мало учество во формалната работна сила, како и поради големиот број на жени вработени на помалку платени работни места. Исто така, загрижен е и поради малиот број на самовработени жени и жени-претприемачи.

34. Комитетот ја повикува државата во целост да го спроведе членот 11 од Конвенцијата. Таа ја повикува државата да најде решение за пречките со кои се соочуваат жените во врска со вработувањето и да спроведе мерки за охрабрување и поддршка на претприемништвото на жените, вклучително и преку обезбедување обука и пристап до кредити. Исто така, Комитетот бара од државата во наредниот периодичен извештај да достави информации за ефектот од таквите мерки.

35. Комитетот ја охрабрува државата колку што е можно побрзо да го усвои амандманот на членот 20 став 1 на Конвенцијата, кој се однесува на времето на одржување седници на Комитетот.

36. Комитетот ја поттикнува државата, при спроведувањето на своите обврски по Конвенцијата, во целост да ги искористи Декларацијата од Пекинг и Платформата за акција, со кои се зајакнуваат одредбите од Конвенцијата, а ѝ наложува на државата и да ги вклучи информациите за тоа во следниот периодичен извештај.

37. Комитетот, исто така, нагласува и дека целосното и ефективно спроведување на Конвенцијата е неизоставно потребно за постигнување на Милениумските развојни цели. Таа повикува на интеграција на родовиот аспект и на експлицитно одразување на одредбите од Конвенцијата во сите напори насочени кон постигнување на Милениумските развојни цели и бара од државата да ги вклучи информациите за тоа во следниот периодичен извештај.

38. Комитетот напоменува дека почитувањето на седумте главни меѓународни инструменти за човекови права¹ од страна на државата го зајакнува уживањето на човековите права и основните слободи на жените во сите сфери на живеењето. Поради тоа, Комитетот ја охрабрува Поранешната Југословенска Република Македонија да ја разгледа можноста за ратификување на спогодбата кон која се уште не е страна, имено Меѓународната конвенција за заштита на правата на сите работници-мигранти и членовите на нивните семејства.

39. Комитетот бара од државата во најголема можна мера да ги дистрибуира заклучните коментари, со цел луѓето, вклучително и владините службеници, пратениците и организациите на жени и организациите за човекови права да станат свесни за чекорите преземени со цел да се обезбеди правна и фактичка еднаквост на жените, како и за идните чекори во таа насока. Комитетот бара државата да продолжи во најголема можна мера, а особено помеѓу жените и организациите за човекови права, да ги дистрибуира Конвенцијата, нејзиниот Факултативен протокол, генералните препораки на Комитетот, Декларацијата од Пекинг и Платформата за акција, како и резултатите од 23-тата специјална седница на Генералното собрание насловена „Жените во 2000-та: родова еднаквост, развој на мирот во дваесет и првиот век“.

40. Комитетот бара државата да одговори на грижите изразени во овие заклучни коментари во нејзиниот следен периодичен извештај согласно членот 18 од Конвенцијата. Комитетот ја поканува државата да го достави својот четврт периодичен извештај, за кој рокот е февруари 2007, петтиот периодичен во февруари 2011, или комбинираниот извештај во 2011 година.

1 Меѓународна спогодба за економски, социјални и културни права, Меѓународна спогодба за граѓански и политички права, Меѓународна конвенција за елиминација на сите форми на дискриминација на жените, Конвенција против тортура и други видови суров, нехуман и деградирачки третман или казни, Конвенција за правата на детето и Меѓународна конвенција за заштита на правата на сите работници- мигранти и членовите на нивните семејства.